

VÁLKA A VĚDA.

Z upomínek na rok 1866. Napsal dr. A. Frič.

Za deštivých a sychravých dnů letošního tak zvaného léta, prohlížím v prázdninovém útulku řadu starých denníků, které kromě vědeckých poznámek obsahují též různé paměti o zažitých dobrodružstvích a příhodách, z nichž některé snad budou zajímat širší kruhy.

Když se počaly stahovati válečné mraky, nemohli jsme pomýšlet na pravidelnou práci geologickou, ale přece jsme v okolí Prahy podnikali menší výlety.

Tak přišli jsme i do Brandýsa nad Labem. Já, můj skalník Josef Štáska a ještě nějaký student. Když jsme se v hostinci na náměstí posilňovali na další cestu, prohlížela si nás tamější společnost s povážlivou tváří a když jsme bez zapřádání nějakého hovoru vyšli na náměstí, tu přiběhl za námi dráp, abychom se prokázali, kdo jsme, nebo před vypuknutím války měli každého cizince za vyzvědače či špiona. Dráb si prohlédl můj pas, salutoval a běžel zpátky do hostince, aby tamější honoraci upokojil.

Pracovali jsme následující dny v okolí Kralup, když ale se proslýchalo, že přestane dráha jezdit, tu spěchali jsme na nádraží, abychom se vrátili do Prahy. Tímto posledním vlakem přešel též saský král do Prahy, kde ho na peronu očekávala četa saských vojáků se zvůněným Gott erhalte.

V čase okupace Prahy jsme v muzeu uklízeli drahocennější věci ze sbírek, na příklad bohumilický povětroň, vzácné sokoly "Rarochy" atd. Po sokolech se pak o pravdu poptával pruský důstojník Baron Homayer, slovnutný ornitholog, který v bitvě u Skalice za nejzvučnějšího boje pozoroval chování se ptactva za hřmění děl a praskání granátů.

Po uzavření míru nastalo odcházení pruského vojska z Čech a i nás se zmoenila touha pokračovat v začaté práci. Pustili jsme se směrem ke Kladnu, ale zle jsme se potázali. Hostince vyjedeny do posledního sousta a přenocování bylo s velkými obtížemi spojeno. Ve Středoklukách spal prof. Krejčí v šenkovně na lavičce, ja skrčený na stole, máje geologickou torbu pod hlavou a Štáska pod stolem. Na Kladně nebyl lépe, a odnášeli jsme sebou leos "oživujícího", co tam Prušáci v postelích zanechali.

Ještě hůře bylo za delšího pobytu v Třebízi a Klobukách, neb zde řádila cholera, a když jsme pracovali na stráni pod kostelem klobuckým odnášeli kolem nás jednoho Prušáka za druhým na hřbitov.

A nebylo divu, neboť při pochozu z Prahy otrhávali vojáci všechna zimní jablka nyní v červnu. Též jedli hltavě maso z čerstvě zabitých a na rychlo uvařených volů. Humor lidu vyprávěl, aby naznačil dobrý apetit, že v jednom, který byl pitván, našli v žaludku sedm liber masa a — paličku od mozdíře.

Že nebylo příjemno v té krajině žít, vysvitá z následující události: Jednoho večera mluvili jsme v Třebízi s mlynářem klobuckým, který jel na malém vozíku do Prahy. Ráno tu by již posel, že pan mlynář zemřel v Praze na cholera.

Při vycházení do okolí potkal jsem doktora Vyšina, který byl s mým bratrem Josefem na pevnosti Komárně. Objížděl na malém vozíku pacienty cholerové. Dlouhé kadeře splyvaly mu po ramenou a milé oči přívětivě na mne zíraly ze stinné zarostlé tváře. Stěžoval si, že lid pevně věří, že lékaři otravují vodu, by rozmnožili počet ne-

mocných. V blízkých Kobylníchkách mřeli lidé, kteří chodili pro vodu do studánky na jednom konci vsi a ti, co chodili do studánky na druhém konci, byli cholery ušetřeni.

Později setkali jsme se s Prušáky v Lounech, kde v hostinci jeden poznaňský Polák, dělostřelec, pivem a rumem střídavě požívaným se velmi rozohlil. Cítili jsme nebezpečí z jeho dotíravosti a šli záhy spát. Ráno jsme se dověděli, že před táhnutím na sever v hostinské místnosti všechno rozbil.

Z Tachořic u Zatec přišlo do Loun půl vesnice, aby viděli přece Prušáky, vracející se z vítězného boje, i podařilo se jim, že viděli péchotu, jízdu i dělostřelectvo. Když se vrátili večer domů, našli ve své dědině 300 mužů, kteří přes vysočinu džbánkou přitáhli od Rakovníka a celou ves vyjedli — zrovna před poutí.

V Peruci zastihli jsme v hostinci Prušáky; jeden prostý byl zpěvákem od berlínské opery a jeho představený byl obchodní sluha.

Ve Mšeně u Budyně bylo všude na rozeztých vidět od Prušáků postavené mlínsky s českými nápisy. Jeden důstojník spatřil u mne geologickou mapu a jal se jí bedlivě prohlížeti, při čemž jsem ji z opatrnosti držel pevně za límec.

Po návratu do Prahy našli jsme, že cholera zuří v sousedství musea, v klášteře piaristickém, kde i ředitel gymnasia jí podlehl.

Z nás za tak povážlivých okolností cestujících a pracujících nerozstonal se nikdo.

VÝCHOVA MLÁDEŽE V JAPONSKU.

Jakkoliv Japonsko jest stát velmi starý, jest přece jen kultura jeho poměrně velmi mladá. Nejstarší kultura v Japonsku jest čínská. Kolem r. 285 zavedeno bylo v Japonsku všeobecné písmo čínské, jež přinesli Korejci do Japonska. První veřejný vychovávací ústav otevřen byl zde r. 664; před tím chodili jinoši japonští studovat do Číny. První universita japonská založena byla 500 let před známou universitou heidelbergskou.

Vlastní japonská literatura počíná se teprve v XI. století.

Výchovu a vzdělávání mládeže vedla podobně jako v Evropě zprvu kasta kněžská. Velký obrat ve výchově a vzdělávání znamená rok 1867, kdy mikado dostal se ke skutečné vládě. Do r. 1867 byla totiž výchova mládeže japonské čínsko-konfuciovská, od té doby nabývá převahy vliv evropsko-americký, místo vyučovacího systému čínského přichází v platnost vyučovací systém francouzský, německý a americký. Roku 1890 modifikovali Japonci svoji školu na základě ideí Herbertových, Spencerových a Pestalozziho. Jest to už v povaze Japonců, že přizpůsobují se v poslední době všemu evropskému. Nynější vládce Japonska již s resignací podlehl mocnému vlivu evropsko-americkému, jenž v mnohých věcech přinutil jej k ústupkům od dávnověké tradice. Tak na př. dávná tradice nedovoluje, aby japonské veličenstvo, "kotei heika", jel s někým v jednom voze; ba ani císařovně to není dovoleno. A přece v poslední době od této přísné dvorské etikety tu a tam se upustilo. Evropský vliv uplatnil se pak nejen v oboru školství, ale i v jiných oborech, tak ve správě zemské a organizaci vojenské i námořské. Také na odstranění kast a rozdílu stavovských v Japonsku působil mocně vliv evropsko-americký.

Školy japonské děl se na čtyři skupiny. Do první skupiny možno zařaditi školy elementární, jež

jsou až osmitřídni. Ze šesté třídy elementární školy možno vstoupiti do střední školy (o pěti třídách), po té do vyšší střední školy (o třech třídách). Učební osnova shoduje se zcela s učebnou osnovou německou, až na nepatrné výjimky; vyučuje se totiž ve vyšších třídách místo latině angličtině a němčině a místo řečtiny čínštině. Zkouška maturitní není, za to však koná se na konci každého roku zkouška celoroční (examen).

Povinná návštěva školy trvá 6 roků. Ve větších místech zřízeny jsou zvlášť školy pro hochy a zvlášť pro dívky, v menších místech je vyučování společné. R. 1906 bylo v Japonsku 27,138 elementárních škol, 69 středních, 8 vyšších středních škol a 2 císařské univerzity. University mají 6 fakult: právnickou, lékařskou, filosofickou, technickou, přírodovědeckou a hospodářskou. Theologické fakulty při universitě není; buddhisté mají své zvláštní kněžské semináře.

Pro dívky zřízeny jsou kromě škol elementárních vyšší dívčí školy o 4—5 ročníkách, dále školy odborné, ústavy učitelké a soukromé kolegium (ženská universita) dle vzoru amerického.

Všechny školy v Japonsku jsou světské; náboženství se v nich nevyučuje, zastoupeno jest vyučová-

ním morálce. Morálka japonská před restaurací (r. 1867) byla konfuciovsko-buddhistická. Po r. 1867 nabyl převahy proud silně demokratický, a také křesťanství hledělo uplatnit svůj vliv na morálku japonskou.

Roku 1890 v řeči své k ministru vyučování stanovil mikado základy morálky, jak jim nutno na školách vyučovati. Doporučuje pět starých konfuciovských povinností (láska k rodičům, věrné přátelství mezi sourozenci, mezi přáteli, mezi mužem a ženou, mezi staršími a mladšími), dále skromnost, studování, práci, snahu rozšířiti své vědomosti, etnostným býti, podporovati veřejné zájmy, oběťovati se za vlast ve válce. Věrnost k císaři a jeho domu neuvedl, poněvadž rozumí se sama sebou. Jest národní etností japonskou věrnost k císaři, jehož původ dle tradice je od národního boha Asutarami, a láska k vlasti. Také desatero příkázání buddhistické není ve výnosu císařově uvedeno, ježto vstřípeno jest hluboko v srdce Japonců.

V poslední době zápasila etnika kolektivní a individuální. Oba směry spojití snažila se osnova, jež zpracována byla dle prof. Adlera, Goulda a franc. zakladatelů učení morálky. V době přítomné velký vliv na vyučování morálky v Japon-

sku má Kantova nauka o věcech a pak směr Zillerův. víry týče, může věřiti v Japonsku každý co chce, jen když zachovává věrně povinnosti občanské.

Pí. Rosie Kretschmer ranhojička

a vyrabitelka proslulé České bvl. mne a kořeněné masti, 3 druhy Jest výborným prostředkem proti otřavé krve, dále léčí kostičer, revmatism, čerstvé nebo zastaralé rány, oční neduhy, vyrážky, lišej atd. Tyto masti vyléčily sta trpících a pro svoji spolehlivou léčivost nemají sobě rovných. Navštivte ji osobně nebo dopište, udáje popis své choroby.

Krabička (5 uncí).....50c
Na venek poštou.....55c
Adresujte:
MRS. ROSIE KRETSCHMER,
3— 1942 So. 16th St., Omaha, Neb.

České pohlednice.

Historické, posvátné, zábavné, komické, blahopřejné, jakož i velkoměstské a sokolské.

KRÁSNOU VELKÝ VÝBĚR.

Velkoměstské 30c. tučet. Historické 60c. tučet.

Pošlete si pro seznam. Obchodníkům zvláštní výhody.

511f **C. G. FOUČEK,**
586 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Žádné nebezpečí,

Fíkají někteří lidé, když se ohlásí první známky choroby ledvin. "To přejde." — Nemoc se však zanedbá a brzy se dostaví vážné následky. Nečekejte až vás nemoc uvrhne na lůžko a počnete záhy užívat

SEVERŮV

SILITEL LEDVIN A JATER

Nepříjemný dech, hořko v ústech, bolení hlavy, naběhlé tváře pod očima, bolesti v kříži, oteklé nohy a jiné příznaky nasvědčují chorobě a volají po nápravě ledvin a jater. Tento lék jest všeobecně znám, že v takových případech pomáhá. Cna 75c a \$1.25.

"Trpěl jsem bolestí v zádech a nad ledvinami. Dech můj bylo cítit, ale vše to zmizelo po využívání dvou lahví Severova Silitele ledvin a jater. Jsem nyní úplně zdrav." T. Clemski, Walton, N. D.

MDLÁ ZÁŽIVA

Jest siec úkaz v zemi této zcela obyčejný, každému však škodlivý. Trpí tím celé tělo. Lékem, který po léta vadu tuto s nevšedním úspěchem upravuje jest

Severova Žaludeční hořká.

Povzbudí vyměšování žaludečních šťáv, utiší křeče a bolesti v zažívadlech, dodá výborné chuti k jídlu a dokonale upraví záživu. Cena 50c a \$1.00.

STÁLE V POPŘEDÍ

Jest a denně nových nadšených přátel si získává

Severův Životní balsám.

Vzácný elixír pro léčení zácpy, nezázivnosti, bolení hlavy, nechuti k jídlu, povšechné slabosti, bledničky a mnohých nepravidelností u žen dívek. Cena 75c.

Na prodej ve všech lékárnách.

Lékařská porada zdarma.

W. F. SEVERA Co. CEDAR RAPIDS IOWA